

*Darba grupas ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas
pamatnostādņu 2013.-2019.gadam izstrādei sanāksme*

Protokols Nr.6

Vieta: Rīgā, Latvijas cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijas „SUSTENTO” biroja telpās Antonijas ielā 24-6

Laiks: 2011.gada 14.oktobrī plkst. 14.00

Sanāksmi vada:

A.Gaile - Labklājības ministrijas Vienlīdzīgu iespēju politikas nodaļas vadītājas vietniece

Dalībnieki:

S.Aleksandrova - Cilvēku ar īpašām sadarbības organizācijas „SUSTENTO” sekretāre

I.Brīnuma – Tieslietu ministrijas Valststiesību departamenta Konstitucionālo tiesību nodaļas juriskonsulte

I.Černika-Zariņa - Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departamenta Politikas plānošanas nodaļas vecākā referente

S.Gerenovska - Latvijas Nedzirdīgo savienības viceprezidente

L.Janševska – Latvijas Nedzirdīgo savienības Zīmju valodas centra vadītāja

Z.Krauze - Tiesībsarga biroja juriskonsulte

I.Laine – Latvijas Sieviešu invalīdu asociācijas „Aspazija” valdes priekšsēdētāja

I.Leimane-Veldmeijere – Resursu centra cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem „ZELDA” direktore

A.Mazapša - Resursu centra cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem „ZELDA” juriste

S.Pablaka – Veselības ministrijas Veselības aprūpes organizācijas nodaļas vadītāja

L.Piešiņa – Kultūras ministrijas Nozaru politikas nodaļas pārvaldes vecākā referente

I.Rezevska – Tiesībsarga biroja juriskonsulte

V.Strazdiņš – Latvijas Nedzirdīgo sporta federācijas prezidents

I.Šķestere – „Latvijas „Kustība par neatkarīgu dzīvi” valdes priekšsēdētāja

T.Vahļina – „Latvijas „Kustība par neatkarīgu dzīvi” valdes locekle

D.Vītola – Biedrības „Atbalsts cilvēkiem ar īpašām vajadzībām (ATBALSTS) valdes priekšsēdētāja

Protokolē:

E.Heidere - Labklājības ministrijas Vienlīdzīgu iespēju politikas nodaļas vecākā referente

Darba kārtība: Identificētie problēmjautājumi politiskās līdzdalības, kultūras, tūrisma un sporta pasākumu pieejamības jomā un statistikas datu vākšanas un apkopšanas jomā.

Sanāksmi atklāj **A.Gaile** un informē klātesošos par sanāksmē apspriežamajiem jautājumiem un noskaidro, vai klātesošie ir saņēmuši Latvijas Nedzirdīgo savienības

atsūtītos priekšlikumus. Viņa norāda, ka nākamā un pēdējā tematiskā sanāksme būs par nodarbinātības jomu.

POLITISKĀ LĪDZDALĪBA

1. A.Gaile nolasa 1.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka personām ar dažādu invaliditātes veidu nav pietiekamā apjomā nodrošināta iespēja saņemt informāciju par politisko partiju aktivitātēm priekšvēlēšanu periodā un arī vēlāk – nav pieejama informācija vieglajā valodā, Braila rakstā, audio formātā, ar surdotulkojumu.

I.Brīnuma: skaidro, ka politiskā aģitācija tiek iedalīta divās daļās. Partija ir privātpersona, tā dara, ko tā grib, tā aģitē vai neaģitē vispār. Ir kaut kāda daļa, ko valsts sedz – tas ir bezmaksas raidlaiks Latvijas radio, Latvijas televīzijā. Šajā gadījumā attiecībā uz valsts daļu varētu būt jānodrošina surdotulkojums.

A.Gaile: precizē, ka tas varētu būt Nacionālās radio un televīzijas padomes jautājums.

I.Brīnuma: skaidro, ka attiecībā uz pārējo daļu, ko partijas pašas veic vai vēl labāk, ko veic trešās personas. Kā tas ir pēdējās vēlēšanās, ka konkrētas nevalstiskās organizācijas aģitē par kaut kādu konkrētu partiju. Tas ir privāttiesisks regulējums. Šajā gadījumā jāskatās no tāda aspekta, kāpēc partijas nav ieinteresētas par šo elektorātu un kāpēc partijas pašas to nedara. Centrālā vēlēšanu komisija informēja, ka tiek pasūtīti informatīvie materiāli arī vieglajā valodā. Centrālās vēlēšanu komisijas mājas lapā bija izskaidroti vieglajā valodā dažādi jautājumi, piemēram, kā balsot. Tiek gatavota informācija Braila rakstā, audio formātā ar surdotulkojumu. Viņa norāda, ka pašlaik ir noteikti aģitācijas griesti. Partijas vēlas par mazāku naudu saņemt lielāku vēlēšanu daļu. Partijas nedrīkst pārsniegt vēlēšanu limitus. Iespējams, ka tas ir kāds motivējošs elements, kāpēc partijas neizgatavo konkrētus materiālus arī mazākām auditorijas daļām. Tur būs izmaksas lielas un maz cilvēku sasniegs.

A.Mazapša: piebilst, ka no nākošā gada politiskās partijas tiks daļēji finansētas no valsts. Kā tad tas ietekmēs?

I.Brīnuma: uzsver, ka politiskajām partijām ir noteikti konkrēti aspekti, kuriem partijas nedrīkst izlietot šo finansējumu, bet tas finansējums ir ne tikai aģitācijai. Tas finansējums ir paredzēts, lai partija varētu uzturēt sevi, biroju, darbiniekus, uzturēt sevi starpvēlēšanu periodā, lai būtu neatkarīgi no sponsoriem. Līdz ar to paredzēt finansējumu tikai specifiskiem aģitācijas gadījumiem.

A.Mazapša: Es nedomāju par privāttiesību subjektu, bet daļēji tas tiek sponsorēts.

I.Brīnuma: Šobrīd likums nenosaka, kam konkrēti tas finansējums ir jāizlieto, bet tā ir dotācija partijai, kas tiek izmantota partijas uzturēšanai starpvēlēšanu periodā.

I.Šķestere: Ja būs valsts finansējums, tad varbūt varētu normatīvajā regulējumā iekļaut, ka jāņem vērā vienlīdzīgo iespēju aspekts un lai cilvēkiem būtu vienlīdzīgas iespējas saņemt informāciju.

I.Brīnuma: piebilst, ka viņa piedalījās šī likuma izstrādē un tur tika ilgi diskutēts par finansiālām iespējām. Ideja bija tāda, ka partijām netiek norādīts, kur tām ir jāizlieto šis finansējums. Ja finansējums tiek atvēlēts konkrētai aģitācijai, tad ir jāpalielina finansējuma apjoms. Šobrīd partiju finansēšanas mērķis bija, lai uzturētu partiju darbību kā tādu. Ja mēs tagad noteiksim partijām, kur to finansējumu izlietot, tad mērķis tiek zaudēts.

A.Mazapša: Tā ir nodokļu maksātāju nauda. Tie esam mēs visi. Tagad mēs pasakām, ka uz kādu konkrētu sabiedrības daļu, kādas normas nav jāievēro.

I.Brīnuma: skaidro, ka tiek finansētas tikai lielākās partijas, kuras ir iekļuvušas Saeimā. Mazās partijas šo finansējumu vispār nesaņems. Līdz ar to tur arī problēma, ka mazās partijas nevarēs aģitēt. Plānotais regulējums ir diezgan specifisks un

viennozīmīgi to nevar pateikt. Tas ir politisks jautājums, to lemj Saeima. Šobrīd tas nav reāli, ka politiskās partijas tiks finansētas tikai no valsts budžeta.

A.Mazapša: uzsver, ka Igaunijā partijas tiek finansētas no valsts budžeta.

I.Šķestere: norāda, ka problēmjautājuma formulējumā ir jāatstāj vārdi „priekšvēlēšanu periodā”. Tas ir būtisks periods, kad vēlētajiem ir jāizdara uz informāciju balstīta izvēle.

A.Gaile: piekrīt iepriekš teiktajam un norāda, ka nepiekrīt Latvijas Nedzirdīgo savienības teiktajam, tāpēc, ka politiskie procesi notiek katru dienu, bet priekšvēlēšanu periodā var vairāk ietekmēt, jo tad sabiedrība tiek visvairāk uzrunāta un tā visvairāk arī iesaistās. Viņa norāda, ka politiskās aktivitātes ir katru dienu. Tur mēs sabiedrību pārstāvam ar savādākiem līdzekļi, piemēram, caur nevalstiskajām organizācijām. Tā ir cilvēka brīva izvēle, vai iesaistās politiskajās organizācijās, vai nē.

2. A.Gaile nolasa 2.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka praksē rodas problēmas ar vēlēšanu iecirkņu pieejamību, īpaši personas ar kustību traucējumiem nevar iekļūt vēlēšanu iecirkņos vides pieejamības trūkumu dēļ. LNS pārstāvji uzsver, ka vēlēšanu iecirkņos tiek nodrošināti konsultanti, bet konsultanti ar zīmju valodas prasmēm vai surdotulks netiek nodrošināti, līdz ar to personas ar dzirdes traucējumiem ierodoties vēlēšanu iecirknī saskaras ar dažādām problēmām (nedzird, ko saka konsultants, nezina kā pareizi rīkoties u.tml.), kā arī trūkst vizuālās informācijas.

I.Brīnuma: informē, ka vēlēšanu iecirkņu atrašanās vietas nosaka pašvaldības. Likums par pašvaldībām nosaka, ka pašvaldībām būtu jānodrošina vides pieejamība. Centrālā vēlēšanu komisija ir ļoti pakārtota. Jautājumi par vides pieejamību bija jau apspriesti arī iepriekšējās darba grupās.

A.Gaile: norāda, ka pašvaldībām būtu jāizvēlas tādas ēkas, kur šo vides pieejamību var nodrošināt.

I.Brīnuma: uzsver, ka Centrālā vēlēšanu komisija pirms vēlēšanām aktualizē jautājumu par vides pieejamību un vēršas pie pašvaldībām, lai tās izvērtē, vai šī telpa būtu pieejama arī personām ar invaliditāti. Nav pārlicināta, ka katrā vēlēšanu iecirknī būtu nepieciešams nodrošināt surdotulku, bet norāda, ka būtu jāinformē cilvēki, kuriem šis pakalpojums ir nepieciešams, un jānorāda, kuros iecirkņos šis surdotulka pakalpojums būtu pieejams.

LNS pārstāvji: uzsver, ka priekšlikumos ir noteikts, ka vismaz lielākajās pilsētās vienā iecirknī. Nedzirdīgais zina, kurā iecirknī ir pieejams surdotulks vai vismaz cilvēks, kurš pārvalda zīmju valodu.

I.Brīnuma: iesaka nevalstiskām organizācijām sadarboties ar Centrālo vēlēšanu komisiju, lai algotu tieši šādus vēlēšanu komisijas locekļus, kuri pārvalda zīmju valodu. Cilvēki var brīvi pieteikties darboties Centrālā vēlēšanu komisijā kā novērotāji. Kāpēc surdotulki nepiesakās?

T.Vahļina: skaidro, ka nodrošināt surdotulkus vēlēšanu iecirkņos nav nevalstisko organizāciju pienākums, bet tas ir brīvprātības princips. Ja no valsts puses tas būs kā obligāts pienākums, tad arī viņi meklēs tās organizācijas, kas to nodrošina.

A.Gaile: Lai nodrošinātu atbalstu, vai mēs varam domāt par kādu normatīvo regulējumu?

I.Brīnuma: norāda, ka būtu jākonsultējas ar Centrālo vēlēšanu komisiju. Viņa jautā, vai nepietiek, ja rakstiski jau tiek nodrošināta informācija?

LNS pārstāve: uzsver, ka latviešu valodā ir sava gramatika, bet zīmju valodā ir sava gramatika.

A.Gaile: secina, ka personām ar invaliditāti ir nepieciešams papildus palīdzība vēlēšanu procesā.

LNS pārstāve: nepiekrīt iepriekš teiktajam un norāda, ka personas ar dzirdes traucējumiem nāk pie surdotulkiem un lūdz, lai izskaidro ar ko viena partija atšķiras no otras.

A.Gaile: norāda, ka tad surdotulks darbosies kā aģitators pirms vēlēšanām.

LNS pārstāve: saka, ka personām ar dzirdes traucējumiem pirms vēlēšanām ir nepieciešams konsultants, kurš izskaidro par partiju programmām kādā no vēlēšanu iecirkņiem.

LNS pārstāve: skaidro, ka nedzirdīgiem cilvēkiem rakstiskā valoda nav dzimtā valoda. Šiem cilvēkiem dzimtā valoda ir zīmju valoda. Viņa norāda uz to, ka Latvijā skolās surdopedagogi nav augstā līmenī, kā arī min, ka dažādi termini, kas tiek lietoti rakstiski šiem nedzirdīgajiem cilvēkiem ir par sarežģītu. Tāpat nedzirdīgajiem ir grūtības saprast dažādas norādes, lai orientētos telpā.

T.Vahļina: uzsver, ka šo problēmu var atrisināt jau šobrīd, piemēram, nedzirdīgām personām uz vēlēšanu iecirkni līdz iet surdotulks u.tml.

A.Gaile: norāda, ka tuvojoties nākamajām vēlēšanām, šim jautājumam pievērsīs papildus uzmanību un sekos līdz, lai personām ar invaliditāti tiktu nodrošināta informācijas pieejamība un palīdzība caur LNS, kur konkrēti cilvēki varētu sniegt nedzirdīgām personām nepieciešamo atbalstu pirmsvēlēšanu un vēlēšanu laikā. Viņa uzsver, ka šis nav likuma regulējums, bet gan būtu jāiedibina normālu praksi iekļaujošai sabiedrībai. Pie pamatnostādņu izstrādes un noteiktas sadaļas šo jautājumu uzsvērs, bet tas netiks ietverts, kā speciāls problēmjautājums, kuram ir nepieciešams kāds konkrēts risinājums.

A.Mazapša: piebilst, ka attiecībā uz vides pieejamību pašvaldībām būtu jānodrošina telpas, kuras būtu pieejamas ikvienai personai ar invaliditāti.

A.Gaile: ierosina šo jautājumu pārlīkt pie vides pieejamības jomas jautājumiem, minot arī vides pieejamības problēmas vēlēšanu iecirkņos. Savukārt nepieciešamo atbalstu personām ar invaliditāti pieliktu klāt problēmas izklāstam.

LNS pārstāve: uzsver, ka arī sociālajiem dienestiem ir jābūt pieejamiem personām ar dzirdes invaliditāti.

I.Brīnuma: norāda, ka Centrālā vēlēšanu komisijā ir gan likumi, gan instrukcijas, bet faktiski šī komisija balstās vairāk tieši uz instrukcijām. Viņa uzsver, ka personas, kuras palīdz personām ar invaliditāti varētu ieviest dažos iecirkņos kā labo praksi. Ja cilvēks nespēj nobalstot vēlēšanu iecirknī, tad ir iespēja šai personai nobalsot arī mājās.

LNS pārstāve: ierosina nodrošināt konsultantus ar zīmju valodas prasmēm vismaz Latvijas lielākajās pilsētās vienā iecirknī.

3. A.Gaile nolasa 3.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka normatīvajos aktos nepieciešams noteikt personu ar invaliditāti vēlēšanu tiesības un pienākumus, kā arī paredzēt kārtību, kā šīm personām tiek nodrošināta palīdzība, neatkarība un konfidencialitāte, kas attiecas uz vēlēšanu procesu.

I.Rezevska: skaidro, ka šobrīd pienākums, kā uzvesties vēlētajam nav noteikti. Latvijā ir brīva balsošana, brīvas vēlēšanu tiesības. Palīdzību šīm personām ar invaliditāti nevajadzētu liegt.

A.Gaile: šis jautājums saskan ar iepriekšējo jautājumu par palīdzības sniegšanas nepieciešamību. Neatkarīga konfidencialitāte būtu jānodrošina, lai citu personu

lēmumi neietekmētu personu ar invaliditāti izvēli. Viņa jautā, vai šajā jautājumā būtu nepieciešams kāds normatīvais regulējums?

I.Brīnuma: uzsver, ka no vienas puses personas grib saņemt šo palīdzību, bet savukārt no otras puses personas vēlas saglabāt arī konfidencialitāti. Kā, lai nodrošina līdzsvaru starp šīm divām vēlmēm?

I.Šķestere: norāda, ka tāpēc personām ar invaliditāti ir nepieciešams nodrošināt uzticības personu.

4. A.Gaile nolasa 4.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka pēc Centrālās vēlēšanu komisijas sniegtās informācijas personām ar invaliditāti nav iespējama dalība vēlēšanās pa pastu vai caur internetu. LNS pārstāvji piebilst, ka ir nepieciešams Centrālās vēlēšanu komisijas mājas lapā izvietot partiju programmu surdotulkojumu.

A.Gaile: jautā, ja partijas programmas ir pieejams Centrālās vēlēšanu komisijas mājas lapā, vai nedzirdīgām personām ir vēl nepieciešama kāda cita palīdzība?

LNS pārstāve: skaidro, ka surdotulkojums tika nodrošināts 10.Saeimas vēlēšanās Centrālās vēlēšanu komisijas mājas lapā, savukārt ārkārtas vēlēšanās netika nodrošināts surdotulkojums. Viņa rosina surdotulkojuma nodrošināšanu Centrālās vēlēšanu komisijas mājas lapā ieviest kā labo praksi un aicina to nodrošināt arī turpmāk.

A.Gaile: aicina Tieslietu ministriju noskaidrot, kādēļ ārkārtas vēlēšanās netika nodrošināts surdotulkojums Centrālās vēlēšanu komisijas mājas lapā, un vai tas netika nodrošināts tikai finansiālu apsvērumu dēļ?

I.Brīnuma: skaidro, ka Centrālā vēlēšanu komisija informēja, ka personām ar invaliditāti uz Saeimas vēlēšanām tiek gatavota informācija Braila rakstā, audio formātā ar surdotulkojumu.

LNS pārstāve: norāda, ka šajās Saeimas ārkārtas vēlēšanās Latvijas televīzija nodrošināja surdotulkojumu priekšvēlēšanu debatēs.

I.Brīnuma: skaidro, ka ideja par balsošanu internetā ir atlikta uz kādu laiku sakarā ar vairākām problēmām, kas saistīti ar riskiem par neietekmējamību. Satiksmes ministrijai tika uzticēts izstrādāt šo elektronisko platformu, bet šobrīd tas ir finansējuma jautājums un drošības aspekti.

Darba grupas dalībnieki: rosina uz šiem jautājumiem skatīties atvērtāk, pamatnostādnes tiks izstrādātas vairākiem gadiem.

A.Gaile: aicina formulēt šo uzdevumu tā, ka jāizvērtē visi riski un problēmas vai iespējas, ko balsojot caur internetu var piedāvāt. Attiecīgi no tā izejot būs kāds lēmums vai risinājums.

5. A.Gaile nolasa 5.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka nepieciešams izvērtēt iespēju tiesību aktos noteikt nevalstisko organizāciju finansēšanu. Tāpat valstij jārod iespēja atbalstīt finansiāli personu ar invaliditāti organizācijas īpaši biedru organizācijas, jo tās veic personu ar invaliditāti integrāciju.

A.Gaile: secina, ka šis jautājums attiecas ne tik daudz uz politisko līdzdalību, cik uz iesaisti. Viņa norāda uz to, ka ir bijusi ideja arī nevalstiskās organizācijas finansēt no valsts līdzekļiem, bet šobrīd šī ideja netiek tālāk virzīta, taču kā problēmjautājumu to varētu atstāt, lai nākotnē to vēlreiz aktualizētu.

D.Vītola: norāda uz divām problēmām: sabiedriskā labuma organizācijai ir grūti piesaistīt finansējumu no uzņēmējiem, sabiedriskā labuma organizācijai ir grūti

pastāvēt kā tādai. Viņa uzsver, ka šobrīd jau uz invalīdu organizācijām nāk cilvēki ar veselības problēmām, bet šie cilvēki nav personas ar invaliditāti.

6. A.Gaile nolasa 6.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka ir zema personu ar invaliditāti organizāciju kapacitāte līdzdalībai politiskajos procesos, kā arī nav izglītojošu pasākumu un līdzekļu kapacitātes celšanai. LNS pārstāvji uzsver, ka personas ar dzirdes traucējumiem ir atstumtas no līdzdalības politiskajā vidē (līdzdalība partijās, diskusijās, politiskos pasākumos) un līdzdalības lēmumu pieņemšanā valsts un pašvaldību līmenī piemēram, jautājums par surdotulka pakalpojuma nodrošināšanu, ja persona ar dzirdes traucējumiem vēlas iestāties kādā partijā vai darboties kādā partijā, vai ja persona ar dzirdes traucējumiem vēlas piedalīties pašvaldības publiskajās apspriedēs vai ja persona ar dzirdes traucējumiem vēlas piedalīties publiskā politiskajā diskusijā.

A.Gaile: ierosina apvienot 5. un 6.punktu, minot arī galvenās problēmas.

KULTŪRAS, TŪRISMA UN SPORTA PASĀKUMU PIEEJAMĪBA

7. A.Gaile nolasa 7.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka jāatbalsta grāmatu, vizuālo materiālu (CD, DVD, interneta mājas lapas – likumi, noteikumi u.c.) un citas publicētas literatūras (CD grāmatas) pieejamību neredzīgiem un nedzirdīgiem cilvēkiem, tāpat ir jāveicina dažādas literatūras izdošanu vieglajā valodā un zīmju valodā.

A.Gaile: aicina Kultūras ministrijai vai Izglītības un zinātnes ministrijai sniegt savus komentārus.

L.Piešīņa: uzsver, ka materiāli ir izdodami diskos, bet ir problēmas ar materiāliem vieglajā valodā. Ir nevalstisko organizāciju pārstāvji, kā arī brīvprātīgie, kuri ir gatavi izdot šos diskus. Apgāds „Apostrofs” izdod audio grāmatas, sadarbojas ar Izglītības un zinātnes ministriju, precizējot literatūras sarakstu, kuras grāmatas visvairāk būtu nepieciešams izdot. Viņa norāda uz speciālistu trūkumu, kuri varētu sagatavot materiālus vieglajā valodā.

I.Leimane-Veldmeijere: skaidro, ka ir Vieglās Valodas aģentūra. Viņa norādīja, ka arī Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem „ZELDA” šobrīd iziet sertifikāciju, lai šādu materiālus varētu sagatavot.

8. A.Gaile nolasa 8.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka valsts nefinansē TV raidījumus ar personu ar invaliditāti piedalīšanos. Ar invaliditāti saistītās problēmas netiek uzņemtas sociāli audzinošās dokumentālās filmās, kuras raidītu nacionālajā TV, skolās. Netiek izdots ikmēneša laikraksts, kura mērķauditorija būtu personas ar invaliditāti, prognozējamu invaliditāti, viņu tuvinieki un atbalstītāji. Laikrakstā būtu nepieciešams publicēt likumus, Ministru Kabineta noteikumus un to skaidrojumus, iztīrīt problēmas, ar kurām ikdienā saskaras cilvēki ar invaliditāti, izglītība (arī mūžizglītība), darba iespējas, personu ar invaliditāti labie darbi, sasniegumi u.t.t. LNS pārstāvji uzsver vēl vienu problēmu ar kuru saskaras personas ar dzirdes traucējumiem, norādot, ka ir ļoti maz subtītru televīzijā (1% no valsts finansētiem raidījumiem), netiek tīrēti izglītojošie, kultūras, par tūrismu un sporta raidījumi, bērniem multiplikācijas filmas u.c. raidījumi bērniem un jauniešiem.

A.Gaile: informē, ka jau iepriekšējās darba grupās ir notikušas diskusijas par šo jautājumu, tāpēc šis jautājums būtu jāpārceļ pie sadaļas par informācijas pieejamību.

9. A.Gaile nolasa 9.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka ir tūrisma objektu un viesu māju nepieejamība, informācijas trūkums par pieejamajiem objektiem, kā arī pieejamu tūrisma maršrutu piedāvājuma trūkums.

A.Gaile: uzsver, ka raksturīgākā problēma ir kontroles trūkums un ka būtu nepieciešams turpināt izglītojošus pasākumus.

10. A.Gaile nolasa 10.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda uz to, ka jābūt fiziski pieejamām kultūras iestādēm, tostarp arī kultūras namiem un bibliotēkām, muzejiem. Muzejos jābūt informācijai neredzīgiem cilvēkiem un cilvēkiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem.

LNS pārstāvji min vēl atsevišķas problēmas, kuras skar konkrēti nedzirdīgas personas, norādot, ka teātros un citās iestādēs starpbrīžu zvaniem jābūt vizuāliem, lai cilvēks ar dzirdes traucējumiem var saprast, ka ir starpbrīdis, nevis teātris ir beidzies.

Jārod risinājums, kā teātra izrādes padarīt uztveramas arī personām ar dzirdes traucējumiem (nodrošinot subtitrus).

A.Gaile: uzsver, ka nepieciešams ir pārskatīt kultūras iestāžu iekšējās kārtības noteikumus, lai tiktu ievērotas dažādu grupu vajadzības.

11. A.Gaile nolasa 11.punktu.

Darba grupas dalībnieki uzsver, ka personām ar invaliditāti jādod iespēja līdzvērtīgi un kopā ar citiem piedalīties dziesmu un deju svētkos.

A.Gaile: informē, ka personām ar invaliditāti piedalīties dziesmu un deju svētkos kopā ar citiem jau šobrīd nav liegts.

LNS pārstāve: norāda uz to, ka bērniem ar invaliditāti koncerti notiek citā vietā, kas neveicina saliedētu un iekļaujošas sabiedrības veidošanos.

LNS pārstāve: kā labo praksi uzsver „Vienotības kilometru” Nordea Rīgas maratonā.

T.Vahļina: uzsver, ka tas ir sadarbības jautājums.

I.Černika-Zariņa: piebilst, ka personu ar invaliditāti pārstāvošajām organizācijām ir jābūt daudz aktīvākām.

12. A.Gaile nolasa 12.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda uz problēmu, ka pastāv personu ar invaliditāti aktivitātes trūkums līdzdarbībai sabiedrības aktivitātēs.

A.Gaile: Ierosina šo jautājumu sasaistīt ar 11.jautājumu.

13. A.Gaile nolasa 13.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka aktuāls jautājums ir par vienīgās bibliotēkas, kas dod iespēju piekļūt bibliotēkas krājumam cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, darbības tiesiskumu. Tas rada bažas par normatīvo regulējumu šajā jomā – vai tas neveido nepamatotu vai diskriminējošu barjeru kultūras materiālu pieejamībai personām ar invaliditāti. Tāpat nepastāv īpaša kārtība attiecībā uz darbu reproducēšanu personām ar cita veida invaliditāti, tai skaitā ar kustības traucējumiem, garīga rakstura saslimšanām utt.

Z.Krauze: informē, ka 13.jautājums nav vairs aktuāls.

14. A.Gaile nolasa 14.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka diskriminē augsta līmeņa sportistus ar invaliditāti salīdzinājumā ar sportistiem bez invaliditātes (atšķirīgi atalgojumi, bonusi, prēmijas). Nav pielāgotu sporta laukumu, pielāgota sporta inventāra. Fiziskās aktivitātes nav pieejamas augsto izmaksu dēļ. Nav sporta pedagogu/ trūkst treneru personām ar invaliditāti. Tāpat darba grupas dalībnieki norāda, ka nepieciešams izstrādāt finansējuma modeli, lai labākiem augsta līmeņa sportistiem ar invaliditāti tiktu nodrošināts finansējums treneriem, treniņu iespējām, nepieciešamajiem sporta palīglīdzekļiem vai asistentiem.

Latvijas Sporta un pedagoģijas akadēmijā nepieciešams gatavot sporta speciālistus tieši darbam ar sportistiem invalīdiem. Ja kāda starptautiski atzīta speciālās sporta organizācija ir izvirzījusi potenciālo studentu, paredzēt viņam budžeta finansējumu.

I.Černika-Zariņa: konsultējoties ar Izglītības un zinātnes ministrijas Sporta departamenta kolēģiem, noskaidroja, ka nevar iekļaut pamatnostādņēs Latvijas Sporta federācijas padomi kā līdzatbildīgo (institūciju), jo viņu rīcībā nav līdzekļu (finansējuma) šādu uzdevumu veikšanai.

Latvijas Sporta federācijas padomi vai atsevišķu sporta veidu federāciju pārstāvjus var pieaicināt tikai kā ekspertus un uz klausīt viņu viedokli attiecībā uz atbalsta pasākumiem sportistiem ar invaliditāti (tas attiecināms galvenokārt uz atbalstu augsta līmeņa sasniegumu sportā).

Darba grupas dalībnieki uzsver, ka nepieciešams ir atbalsts tehnisko palīglīdzekļu iegādei personām ar invaliditāti.

A.Gaile: norāda, ka ir nepieciešams ieviest atbalsta sistēmu, izvērtēt jautājumu par tehniskajiem palīglīdzekļiem un asistentu nodrošināšanu.

15. A.Gaile nolasa 15.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka pat, ja ir sakārtota infrastruktūra un tiek veidotas specializētas programmas un pieejamība, daudzas personas ar invaliditāti nav spējīgas ierasties, jo nav pavadoni, kuri viņus var atvest un aizvest uz pasākuma vietu. Jāattīsta palīdzības organizāciju, brīvprātīgo, dažādu dienestu tīkls, kuri rūpējas par personām ar invaliditāti.

A.Gaile: norāda, ka ir jāattīsta asistenta pakalpojums.

16. A.Gaile nolasa 16.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka personām ar invaliditāti trūkst atbalsta kultūras, sporta pasākumu organizēšanā un finansējuma trūkums ir viens no galvenajiem iemesliem.

Darba grupas dalībnieki piekrīt, ka finansējuma trūkums rada problēmas kultūras un sporta pasākumu organizēšanā.

17. A.Gaile nolasa 17.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka ir nepieciešama dienas centru izveide reģionos, lai nodrošinātu personām ar smagiem funkcionāliem traucējumiem jēgpilnas brīvā laika pavadīšanas iespējas, sevis realizēšanu, socializāciju un dzīves kvalitātes paaugstināšanos/saglabāšanu

A.Gaile: uzsver, ka dienas centra izveide reģionos ir saistīta ar pašiniciatīvu un finansējuma trūkumu.

18. A.Gaile nolasa 18.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka Kultūras centros, mūzikas un mākslas skolās, bibliotēkās ir daudz dažādas gan akreditētas apmācības programmas, gan

tehnoloģiskie risinājumi pieejamībai, taču trūkst kvalificētas tālākizglītības un pieredzes apmaiņas iespējas speciālistiem, kuri strādā ar personām ar invaliditāti.
A.Gaile: ierosina pašvaldību mācību centram ieviest tālākizglītības un pieredzes apmaiņas kursus, jo centrs veido kursus atbilstoši pašvaldību nepieciešamībām un vajadzībām.

STATISTIKAS DATU VĀKŠANA UN APKOPOŠANA

19. A.Gaile nolasa 19.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka datu aizsardzība ir kļuvusi par šķērslī pakalpojumu plānošanā un attīstībā, mērķa grupu apzināšanā un viņu vajadzību izzināšanā. Valstī nav metodikas kā iegūt datus par konkrētu mērķa grupu. Tas liedz cilvēkiem piedāvāt viņiem nepieciešamo atbalstu un veicināt viņu aktīvu dzīves pozīciju. Ir jāatrod kompromiss starp datu vākšanu un konfidencialitāti.

A.Gaile: uzsver, ka šī joprojām ir aktuāla problēma, un tā ir jārisina.

20. A.Gaile nolasa 20.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka valstī nav pieejama precīza un detalizēta informācija par valstī esošām personām ar invaliditāti, t.i., trūkst informācijas par personu skaitu, kurām ir noteikta invaliditāte. Netiek veikta uzskaitē atbilstoši invaliditātes veidam – garīgās attīstības traucējumi, kustību traucējumi (vai informācija ir nepieejama), kas apgrūtina plānošanu. Personu ar invaliditāti vajadzības valstī tiek pētītas, apkopotas, analizētas nepilnīgi. Statistikas dati nav pieejami personu ar invaliditāti nevalstiskajām organizācijām.

A.Gaile: informē, ka šobrīd tiek noslēgts VDEĀVK projekts informācijas tehnoloģiju jomā, kura ietvaros tiek veidota informācijas datu bāze, kurā būs pieejama dažāda veida informācija par personām ar invaliditāti.

21.LNS pārstāve papildus informē par zīmju valodas statusu, kuru LNS pārstāvji iesūtīja nedaudz vēlāk.

Pamatojoties uz ANO konvencijas 30.panta 4.punktu „personām ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem ir tiesības uz savas īpašās kultūras un valodas identitātes, tostarp zīmju valodas un nedzirdīgo kultūras, atzīšanu un atbalstu” daudzās valstīs zīmju valoda ir atzīta par oficiālu valodu. Latvijā līdz šim zīmju valodu nav atzīta par oficiālu valodu. Pētījumi ārvalstīs un Latvijā pierāda, ka nedzirdīgo zīmju valoda ir patstāvīga saziņas sistēma gluži kā angļu, vācu, krievu u. c. valodas. Latviešu zīmju valodai ir raksturīga nacionālā piederība, dialekti, īpaša leksika un gramatiskā uzbūve. Valsts valodas likuma 3.panta 3.punkts nosaka, ka valsts nodrošina latviešu zīmju valodas attīstīšanu un lietošanu saziņai ar nedzirdīgiem cilvēkiem, diemžēl šobrīd valsts apmaksā tikai zīmju valodas lietošanas apmācību personām ar dzirdes traucējumiem, bet nedzirdīgo bērnu vecākiem šāda veida apmācības un zīmju valodas attīstīšanu neapmaksā. Zīmju valodas lietošanas apmācība nedzirdīgo bērnu dzirdīgiem vecākiem ir ļoti svarīga, lai dzirdīgie vecāki mācētu komunicēt ar saviem bērniem, kā arī bērns ātrāk attīstītos un iepazītu apkārtējo pasauli. Arī zīmju valodas attīstīšana ir ļoti svarīga, lai varētu izstrādāt kvalitatīvus izglītojošus materiālus un nedzirdīgie cilvēki tai skaitā bērni un jaunieši varētu kvalitatīvi izglītoties un iegūt vienlīdzīgi zināšanas dažādās jomās. Ja zīmju valoda netiks attīstīta tā aizies pašplūsmā, līdz ar to mākslinieciskajā pašdarbībā nedzirdīgie deformēti izpratīs izteikumus un vārdus.

I.Černika-Zariņa: norāda, ka ir nepieciešams attīstīt zīmju valodu un ka ir nepieciešams sagatavot kvalitatīvus zīmju valodas speciālistus.

A.Gaile: apgalvo, ka jautājums par zīmju valodas mācīšanu nedzirdīgu bērnu vecākiem ir aktuāla problēma un ka šai problēmai ir jāmeklē risinājums. Viņa norāda, ka atbilstoši Valsts valodas likumam Latvijā valsts valoda ir latviešu valoda un būtu jāizvērtē, vai Latvijā zīmju valodai var piešķirt oficiālās valodas statusu.

21. A.Gaile nolasa 21.punktu.

A.Gaile: norāda, ka priekšlikumu iesniedzējs ir Tieslietu ministrija, kura vēlreiz pārskatot jautājumu ir secinājusi, ka tas vairs nav aktuāls un ir svītrojams.

22. A.Gaile nolasa 22.punktu.

Darba grupas dalībnieki norāda, ka neskatoties uz plašo apsekojumu loku, kuros tiks apkopota starptautiski salīdzināma informācija par personām ar invaliditāti, paliek risks, ka jēdzienu „invaliditāte”, „neveselība”, „nespēja” vai „nevarība” izpratne ir neviennozīmīga. Pašreiz tikai notiek darbs pie definīciju precizēšanas. Bez tam jāievēro, ka apsekojumos iedzīvotāji paši novērtē savu veselības stāvokli un tas ir subjektīvs vērtējums.

A.Gaile: norāda, ka šis ir jautājums par kuru arī Labklājības ministrija domā un ka jēdzieni tiks skaidroti pamatnostādņēs.

Nolēma:

Dalībnieki vienojas par nākamo sanākumi šā gada 10.novembrī, plkst.10:00, kurā skatīs nodarbinātības jautājumus.

Sanākumi slēdz 16.10

E.Heidere - Labklājības ministrijas Vienlīdzīgu iespēju politikas nodaļas vecākā referente